

AÐALSKIPULAG SKEIÐA- OG GNÚPVERJAHREPPS 2017-2029

Skipulagslýsing vegna aðalskipulagsbreytingar

Stækkun á Búðanámu

18.11.2024

UPPLÝSINGAR

SKJALALYKILL

103161-LYS-001-V04

HÖFUNDUR

BRE, IS

RÝNT

ÁJ

EFNISYFIRLIT

1	INNGANGUR	4
1.1	Skipulagslýsing	4
2	FORSENDUR OG STAÐHÆTTIR	4
2.1	Staðhættir	4
2.2	Tengsl við aðrar áætlanir	5
2.2.1	Landsskipulagsstefna 2024-2038	5
2.2.2	Aðalskipulag Skeiða- og Gnúpverjahrepps 2017-2029	5
2.2.3	Samræmi við landsskipulagsstefnu og aðalskipulag	6
2.2.4	Deiliskipulag	6
2.2.5	Minjar	6
2.2.6	Vatnaáætlun	6
3	AÐALSKIPULAGSBREYTING	7
4	UMHVERFISÁHRIF	7
4.1	Umhverfisþættir og áherslur	7
5	SKIPULAGSFERLI, KYNNING OG SAMRÁÐ	8
5.1	Skipulagsferli	9

1 INNGANGUR

Hér er sett fram skipulagslýsing fyrir breytingu á Aðalskipulagi Skeiða- og Gnúpverjahrepps 2017-2029. Vegagerðin, í samráði við sveitarfélagið, óskar eftir breytingu á aðalskipulagi sem felur í sér stækkun á Búðanámu vegna fyrirhugaðra framkvæmda á Búðafossvegi. Vegurinn er m.a. hluti af uppbyggingu í tengslum við Hvammsvirkjun sem Landsvirkjun hyggst reisa. Samkvæmt gildandi aðalskipulagi er stærð Búðanámu 1 ha og heimiluð efnistaka 50.000 m³. Náman verður stækkuð í 4,5 ha en efnismagn sem heimilt verður að taka hækkað í 60.000 m³. Nauðsynlegt þykir að stækka námusvæðið þar sem grunnvatn stendur hátt á svæðinu og því ekki hægt vinna efni jafn djúpt niður og áætlað var.

Fyrirhuguð stækkun á Búðanámu er tilkynningarskyld til ákvörðunar um matsskyldu til Skipulagsstofnunar samkvæmt lið 2.02 í viðauka 1 í lögum um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021.

1.1 Skipulagslýsing

Skipulagslýsingin er sett fram í samræmi við 30. gr. skipulagslaga nr. 123/2010 og unnin í samræmi við grein 4.2. í Skipulagsreglugerð nr. 90/2013, með síðari breytingum.

Með skipulagslýsingu er íbúum og öðrum hagsmunaaðilum gefinn kostur á að koma með ábendingar og athugasemdir sem snúa að stefnu aðalskipulagsbreytingarinnar.

2 FORSENDUR OG STAÐHÆTTIR

Efnistaka úr Búðanámu er ætluð til vegagerðar í tengslum við gerð Búðafossvegar, sem verður lagður suður frá þéttbýlinu í Árnesi og yfir á Landveg. Vegurinn mun bæta og tryggja greiðari samgöngur á milli sveitarfélaganna Skeiða- og Gnúpverjahrepps og Rangárþings ytra.

2.1 Staðhættir

Búðanáma er í landi Minna-Hofs og er staðsett í hraunkantinum norður af Búðafossi í Þjórsá. Náman er óunnin en kemur til með að opnast til austurs. Jökulgarðar Búðaraðarinnar liggja í um 200 m fjarlægð austan við svæðið og takmarkar það sjónræn áhrif námunnar töluvert.

Samkvæmt kortlagningu Náttúrufræðistofnunar á náttúruyfyrirbærum sem njóta sérstakrar verndar þá er náman staðsett á Þjórsárhrauni sem er nútímahraun sem nýtur verndar skv. 61. gr. laga um náttúruvernd. Almenn er Þjórsárhraunið mjög þykkt, með 6-10 m þykkum karga en verður þéttara með dýpi. Áætla má að hægt sé að fá allt að 100% nýtingu á efni úr námunni.

Á svæðinu eru helstu vistgerðir mosamóavist og víðikjarrvist, skv. vistgerðakortlagningu Náttúrufræðistofnunar. Mosamóavist hefur lágt verndargildi og víðikjarrvist hefur mjög hátt verndargildi og er á lista Bernarsamningsins frá 2014 yfir vistgerðir sem þarfnast verndar. Vistgerðin er útbreidd á svæðinu og á Suðurlandi.

2.2 Tengsl við aðrar áætlanir

2.2.1 Landsskipulagsstefna 2024-2038

Flokkun landbúnaðarlands, landslagsgreining og vistgerðarflokkun verði lögð til grundvallar skipulagsákvörðunum. Leitast skal við að varðveita náttúru- og menningargæði sem hafa staðbundið, eða víðtækara, gildi út frá sögu, náttúrufari eða menningu. Jafnframt verði gætt að álagi á vatn og vatnsvernd.

2.2.2 Aðalskipulag Skeiða- og Gnúpverjahrepps 2017-2029

Í gildandi aðalskipulagi er svæðið skilgreint sem efnistökusvæði og landbúnaðarsvæði.

Kafli 2.3.9 Efnistöku- og efnislosunarsvæði.

- Lögð er áhersla á nægt framboð efnistökusvæða og að þau séu í námunda við notkunarstað efnis.
- Efnistaka fari ekki fram á svæðum sem hafa sérstakt verndargildi, s.s. friðlýstum svæðum, svæðum á náttúruminjasrá eða hverfisverndarsvæðum.
- Áhersla er á góða umgengni á nýtingartíma og vandaðan frágang í verklok.

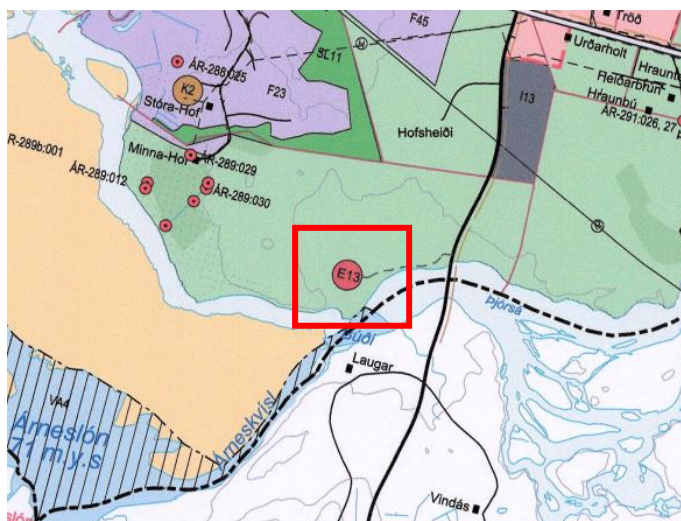
Eftirfarandi reglur gilda um efnistöku og efnislosun:

- Við val á efnistökusvæði skal velja efni af þeirri gerð sem best hentar fyrirhuguðum framkvæmdum.
- Efnistaka og efnislosun sé að jafnaði ekki á verndarsvæðum. Taka skal tillit til jarðmyndana og vistkerfa sem njóta verndar skv. 61. gr. laga um náttúruvernd nr. 60/2013. Einnig skal leitast við að haga mannvirkjum og framkvæmdum við ár og stöðuvötn þannig að sem minnst röskun verði á bökkum og næsta umhverfi vatnsins skv. 62. gr. laganna.
- Taka skal tillit til þekktra fornminja. Efnistaka fari ekki nær friðlýstum fornminjum og öðrum merkjum minjum en 100 m og ekki nær öðrum minjum en 20 m.
- Að landslagsheildin þoli efnistöku án þess að heildarsvipmót hennar raskist.
- Að kleift sé að ganga ásættanlega frá efnistökusvæði að efnistöku lokinni.

Kafli 2.3.1 Landbúnaðarsvæði

- Svæði sem flokkast sem gott landbúnaðarland (flokkur I og II) verði áfram nýtt til landbúnaðar, einkum matvælaframleiðslu.
- Flokkun landbúnaðarlands verði lögð til grundvallar skipulagsákvörðunum um nýtingu landbúnaðarlands.

Umrætt land er í flokki IV í flokkun landbúnaðarlands og er því ekki hentugt til ræktunar.

MYND 2. Hluti af aðalskipulagsupprætti Skeiða- og Gnúpverjahrepps 2017-2029. Náman er staðsett innan rauða kassans.

2.2.3 Samræmi við landskipulagsstefnu og aðalskipulag

Breyting á Aðalskipulagi Skeiða- og Gnúpverjahrepps 2017-2029 er í samræmi við markmið landskipulagsstefnu og stefnu gildandi aðalskipulags um efnistökusvæði. Verið er að huga að hagkvæmni með því leggja veg sem mun nýtast við framkvæmdir á Hvammsvirkjun og þjónusta íbúa sveitarfélaganna í kring ásamt innlendum og erlendum ferðamönnum. Efnistaka er í námunda við notkunarstað efnisins og er náman nú þegar á aðalskipulagi. Áhersla verður lögð á góða umgengni og vandaðan frágang í verklok svo nýta megi landið á sjálfbæran hátt.

2.2.4 Deiliskipulag

Ekkert deiliskipulag er í gildi fyrir svæðið.

2.2.5 Minjar

Aðalskráningu fornminja er lokið í Skeiða- og Gnúpverjahreppi. Ekki eru þekktar minjar innan þess svæðis sem breytingin nær yfir. Ef fram koma áður óþekktar fornleifar á framkvæmdatíma, sbr. 24. gr. laga um menningarminjar nr. 80/2012, verður þegar haft samband við Minjastofnun Íslands og framkvæmd stöðvuð uns fengin er ákvörðun Minjastofnunar um hvort halda megi áfram og með hvaða skilmálum.

2.2.6 Vatnaáætlun

Við fyrirhugað efnistökusvæði er að finna tvö vatnshlot skv. vatnavefsja:

- Tungnaárhraun, 103-308-G, flokkað sem grunnvatn.
- Þjörð 103-663-R, flokkað sem straumvatn.

Ekki er gert ráð fyrir að vatnshlot breytist eða að breytingar verði á vatnsgæðum, vatnsmagni, efna- eða eðliseiginleikum vatns og fyrirhuguð efnistaka því innan þeirra marka sem Vatnaáætlun 2022-2027 gerir ráð fyrir.

3 AÐALSKIPULAGSBREYTING

Breyting verður gerð á greinargerð gildandi aðalskipulags. Með breyttu aðalskipulagi verður efnis- tökusvæðið stækkað úr 1 ha í 4,5 ha og efnismagn sem heimilt er að vinna verður 60.000 m³. Áætluð stækkun á efnistökusvæðinu er til norðurs. Náman er áfram sýnd sem hringur á uppdrætti.

4 UMHVERFISÁHRIF

Líkleg áhrif af stefnu aðalskipulagsbreytingarinnar eru metin skv. lögum um umhverfismat fram- kvæmda og áætlana nr. 111/2021. Markmið laganna er sjálfbær þróun, heilnæmt umhverfi og umhv- erfisvernd sem vinna skal að með umhverfismati framkvæmda og áætlana sem eru líklegar til að hafa umtalsverð umhverfisáhrif.

Stefna í breyttu aðalskipulagi fellur undir viðauka 1 í lögum um umhverfismat framkvæmda og áætlana nr. 111/2021. Mörkuð er stefna um efnistöku þar sem áætlað er að raska 2,5 ha svæði eða stærra eða efnismagn er 50.000 m³ eða meira, einnig efnistaka þar sem fleiri en einn efnistökuastaður vegna sömu framkvæmdar og á sama svæði ná samanlagt yfir 2,5 ha svæði eða stærra, skv. lið 2.02.

Framkvæmdin er tilkynningarskyld til Skipulagsstofnunar sem ákvarðar um matsskyldu.

4.1 Umhverfispættir og áherslur

Í umhverfismatsskýrslu verða skoðuð áhrif á þá umhverfispætti sem tilgreindir eru í töflu 1 og leitast við að svara matsspurningum. Líklegt er að stefna í gildandi skipulagi verði borin saman við hugmyndir um stefnu í breyttu skipulagi, þ.e. að heimiluð verði stækkun Búðanámu.

TAFLA 1. Umhverfispættir, helstu matsspurningar og viðmið.

UMHVERFISÞÁTTUR	UMHVERFISVIÐMIÐ	MATSSPURNINGAR
Land og landslag <i>Landslag.</i> <i>Jarðmyndanir.</i> <i>Ásýnd og sjónræn áhrif.</i>	Aðalskipulag Skeiða- og Gnúpverjahrepps 2017-2029. <ul style="list-style-type: none"> Landnotkun stuðli að verndun og varðveislu sérstæðrar náttúru, menningar og sögu sem felst m.a. í byggingararfi og landslagi. Svæði sem flokkast sem gott landbúnaðarland verði áfram nýtt til matvælaframleiðslu. Landsskipulagsstefna 2024-2038. <ul style="list-style-type: none"> Skipulag landnotkunar í dreifbýli styðji við búsetu og samfélag í dreifbýli með langtímasýn um ráðstöfun lands til nýtingar og verndar og samþættri stefnu um byggðapróun í þéttbýli og dreifbýli. Ákvarðanir um ráðstöfun lands fyrir uppbyggingu taki mið af staðareinkennum, svo sem víðernum, sérkennum landbúnaðarlands, verndarsvæðum, varðveislu nytjaland og menningarlandslags. 	Hefur stefnan áhrif á landslag? Hefur stefnan áhrif á jarðmyndanir? Hefur stefnan áhrif á ásýnd svæðis? Hefur stefnan áhrif á nýtingu góðs landbúnaðarlands til matvælaframleiðslu?

UMHVERFISÞÁTTUR	UMHVERFISVIÐMIÐ	MATSSPURNINGAR
Gróður og dýr <i>Gróðurlendi og vistkerfi</i>	Landsskipulagsstefna 2024-2038 <ul style="list-style-type: none"> Áhersla á verndun víðerna, landslagsheilda, mikilvægra vistgerða, gróðurlenda og menningarminja. 	Hefur stefnan áhrif á gróður og vistkerfi?
Samfélag <i>Íbúar.</i> <i>Atvinnulíf.</i>	Aðalskipulag Skeiða- og Gnúpverjahrepps 2017-2029. <ul style="list-style-type: none"> Áhersla er á nægt framboð efnistökusvæða og að þau séu í námunda við notkunarstað efnis. Leita hagkvæmra lausna í samgöngum samhliða því að stuðla að betra umferðar- og rekstraröryggi. Landsskipulagsstefna 2024-2038. <ul style="list-style-type: none"> Gæta skal að hagkvæmni varðandi samgöngur og veitur og byggð skal ekki ganga að óþörfu á svæði sem henta vel til ræktunar eða eru verðmæt vegna náttúruverndar. 	Hefur stefnan áhrif á íbúa? Hefur stefnan áhrif á atvinnulíf?
Minjar <i>Fornminjar.</i>	Aðalskipulag Skeiða- og Gnúpverjahrepps 2017-2029. <ul style="list-style-type: none"> Varðveita sögu-, náttúru- og menningarminjar og önnur umhverfisleg gæði. 	Hefur stefnan áhrif á minjar?
Vatn <i>Ár, vötn og grunnvatn</i>	Vatnaáætlun 2022-2027 <ul style="list-style-type: none"> Vernda vatn og vistkerfi þess, hindra frekari rýrnun vatnsgæða og bæta ástand vatnavistkerfa þar sem þess er þörf til að vatn njóti heildstæðrar verndar. Stuðla að sjálfbærri nýtingu vatns og langtímavernd vatnsauðlindarinnar. 	Hefur stefnan áhrif á vatnsgæði og vatnavistkerfi?
Loft	Aðgerðaáætlun í loftslagsmálum 2018-2030. <ul style="list-style-type: none"> Orkuskipti í vegasamgöngum, átak í kolefnisbindingu, bættri landnotkun, skógrækt, landgræðsla, endurheimt votlendis. 	Hefur stefnan áhrif á losun gróðurhúsalofttegunda?

5 SKIPULAGSFERLI, KYNNING OG SAMRÁÐ

Með kynningu skipulagslýsingar er umsagnaraðilum, hagsmunaaðilum og almenningi gefinn kostur á að leggja fram sjónarmið og ábendingar sem að gagni gætu komið við móttun breytingarinnar.

Skipulagslýsing verður kynnt í skipulagsgátt Skipulagsstofnunar. Athugasemdir skulu vera skriflegar og berast í skipulagsgátt fyrir auglýstan tímafrest. Umsagnaraðilar eru eftirtaldir:

- Skipulagsstofnun
- Heilbrigðiseftirlit Suðurlands
- Minjastofnun Íslands
- Vegagerðin
- Umhverfisstofnun
- Náttúrufræðistofnun

5.1 Skipulagsferli

